

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยให้ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรม และได้รับผลกระทบโดยตรงจากความวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้ประชาชนเหล่านี้ได้รับความเดือดร้อนเรื่องภาวะการตกงาน ขาดรายได้เพื่อดำรงชีพ เกิดภาวะติดหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้ตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเพื่อลดปัญหาความยากจนโดยการสร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนเพื่อให้มีพอกินพอใช้และลดภาวะการเป็นหนี้ให้กับประชาชน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพของเกษตรกรไทยเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เป้าหมายของปรัชญาดังกล่าวคือให้เกษตรกรมีการผลิต การเกษตรให้พอกินพอใช้ ถ้ามีผลผลิตเหลือจากการผลิตก็นำมาขายเพื่อเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว หลักการดังกล่าวเมื่อนำมาประยุกต์กับการผลิตทางการเกษตรของภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรมีปัจจัยพื้นฐานทางการผลิตที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตค่อนข้างมาก กล่าวคือ พื้นที่ทางการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีการชลประทานค่อนข้างดี แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของขนาดพื้นที่ทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองเป็นแปลงเล็กๆ ขนาด 2 งานขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ไร่ เกษตรกรมีทุนในการผลิตค่อนข้างต่ำ ไม่สามารถทำการผลิตขนาดใหญ่ได้ อีกทั้งครัวเรือนในภาคการเกษตรยังเป็นครัวเรือนขนาดเล็ก มีแรงงานในครัวเรือน 2 – 3 คน ไม่เพียงพอต่อการผลิตขนาดใหญ่ ทำให้การผลิตทางการเกษตรในปัจจุบันของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ต้องทำการกู้เงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สหกรณ์การเกษตร หรือสถาบันการเงินอื่นๆ มาทำการผลิต เช่น การซื้อปัจจัยทุน (ได้แก่ ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช) การจ้างแรงงานในการผลิต เป็นต้น แต่เมื่อเกษตรกรขายผลผลิตได้ราคาไม่ดี ก็เกิดปัญหาหนี้สินติดตามมา

เกษตรปลอดสารพิษ เป็นแนวคิดทางการเกษตรอย่างหนึ่งที่น่าหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพราะระบบการผลิตของการเกษตรปลอดสารพิษนั้น เป็นการผลิตที่ใช้ต้นทุนต่ำมาก กล่าวคือ ไม่มีการใช้ปุ๋ย และไม่ใช้สารเคมีต่างๆ ทั้งยาฆ่าแมลง และยาปราบศัตรูพืช แต่อาศัยการจัดการที่อยู่ภายใต้ทรัพยากรของเกษตรกรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การเกษตรดังกล่าวเป็นรูปแบบการผลิตที่กำลังเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีจำนวนพื้นที่ทางการเกษตรน้อย แรงงานไม่มาก ทุนจำกัด ก็สามารถทำการผลิตได้ อีกทั้งปัจจุบันหลายประเทศให้ความสนใจในสินค้าเกษตรปลอดภัยมากขึ้น เพราะประชาชนส่วนใหญ่เริ่มใส่ใจในสุขภาพของตนเอง ป้องกันตนเองจากสารเคมีที่จะเข้าสู่ร่างกายจากอาหาร โดยเฉพาะสารเคมีที่มาจากผักที่บริโภคในปัจจุบัน

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการส่งเสริมการปลูกผักปลอดสารพิษมาเป็นเวลานาน หลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือองค์กรเอกชน ได้ช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรทั้งในรูปรายเดี่ยวและรายกลุ่มเกษตรกร ผลิตสินค้าเกษตรปลอดสารพิษมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว ทั้งนี้เพราะจังหวัดเชียงใหม่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการผลิตผักปลอดสารพิษเป็นอย่างมาก อันได้แก่ พื้นที่ของจังหวัดส่วนใหญ่มีภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการผลิตผัก โดยเฉพาะผักเมืองหนาว มีการชลประทานที่ค่อนข้างดี เหมาะแก่การผลิตผักที่ต้องใช้น้ำค่อนข้างมาก อีกทั้งความอุดมสมบูรณ์ของดินก็ค่อนข้างสูง และที่สำคัญคือผักปลอดภัยจากสารพิษ เป็นพืชอาหารประจำวันที่บริโภคกันอย่างแพร่หลาย มีความต้องการสินค้าผักปลอดสารพิษในแต่ละวันเป็นปริมาณมาก ไม่สามารถผลิตให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้บริโภคที่นิยมมากขึ้นในแต่ละวัน ด้วยปัจจัยสนับสนุนดังกล่าว หลายหน่วยงานในจังหวัดเชียงใหม่เองได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตผักปลอดสารพิษมาเป็นเวลานาน แต่พบว่ายังไม่มีความยั่งยืนในเรื่องของการผลิตผักปลอดสารพิษให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของผู้บริโภค ได้แก่ การคุณภาพของผักที่ไม่ได้ขนาดตรงตามความต้องการ การผลิตยังคงมีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปริมาณมากทำให้ดินที่เพาะปลูกเสื่อมคุณภาพ การบรรจุภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงผักปลอดสารพิษที่เหลือจากการผลิตในบางครั้ง ไม่สามารถจำหน่ายได้หมด ทำให้เกษตรกรเกิดการขาดทุนจากการผลิต เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนท้องถิ่น ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการธุรกิจ ด้านการเกษตร และการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้วิจัยเองมีทิวทัศน์ที่มีประสบการณ์ในการส่งเสริมทางการเกษตร การบริหารจัดการธุรกิจการเกษตร การผลิตทาง

การเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ นักวิจัยเหล่านี้ได้รวมตัวกัน เพื่อที่จะบูรณาการความรู้ของทีมวิจัยกับเกษตรกรในชุมชน เพื่อที่จะพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ โดยอาศัยภูมิปัญญาชาวบ้าน และความรู้ทางวิชาการ นำไปพัฒนาสินค้า และแปรรูปสินค้าจนได้รับมาตรฐานสากล ดังนั้นนักวิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัย เรื่อง “โครงการวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ และสินค้าแปรรูปผักปลอดสารพิษจังหวัดเชียงใหม่ ยกระดับสู่มาตรฐานสากล” ขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการกับหลายๆ หน่วยงานด้วยกัน ทั้งนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่แล้ว ยังมีนักวิจัยจากต่างมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องได้ให้ความสนใจที่จะร่วมกันดำเนินงาน ทั้งนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยนเรศวร และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่มีประสบการณ์ด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ นักวิจัยที่มีประสบการณ์ด้านการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (โรคและแมลง) นักวิจัยที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผัก นักวิจัยที่มีความชำนาญด้านการปรับปรุงคุณภาพของดิน และการป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน อันนำมาซึ่งโครงการวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อพัฒนาการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ และสินค้าแปรรูปผักปลอดสารพิษจังหวัดเชียงใหม่ ยกระดับสู่มาตรฐานสากล

ทีมนักวิจัยมีแผนการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยโครงการวิจัยจะนำเอาวิธีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นการบูรณาการเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาอาชีพการปลูกผักปลอดสารพิษให้เกิดความยั่งยืนให้ได้ ภายใต้โครงการวิจัยจะมีแผนการดำเนินงานดังนี้

(1) การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการ “การผลิตผักปลอดสารพิษ” ให้ได้คุณภาพยกระดับผลผลิตให้ได้มาตรฐานระดับสากล โดยกำหนดตราผลิตภัณฑ์ผักปลอดสารพิษของจังหวัดเชียงใหม่ขึ้นมา ให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคผักปลอดสารพิษในท้องตลาด การพัฒนาระบบการจัดการจะเริ่มตั้งแต่ กระบวนการผลิตผักปลอดสารพิษ (Production) กระบวนการเก็บเกี่ยวผลผลิต (Post harvest) กระบวนการ การบรรจุภัณฑ์ (Packing) และกระบวนการในการเก็บรักษาผลผลิตให้ยังคงคุณภาพจนถึงมือผู้บริโภค

(2) การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการแปรรูปผักปลอดสารพิษ ทั้งนี้เพราะผลผลิตที่ผลิตออกมามากเกินไป ไม่สามารถจำหน่ายได้หมด หรือผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ (ตกเกรด) หากนำผลผลิตเหล่านี้ไปจำหน่ายจะได้รับราคาที่ต่ำมาก หรือบางครั้งไม่คุ้มกับการเก็บรักษาต้องนำไปทิ้งให้เสียประโยชน์ ดังนั้น นักวิจัยจึงคิดว่า การเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตเหล่านี้ ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยการนำเอาแปรรูปเป็นสินค้าชนิดใหม่ ตามลักษณะและประเภทของสินค้า โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ผนวกกับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน อันได้แก่ รัฐ และเอกชน นักวิจัย

เห็นว่า จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษเกิดความยั่งยืนในอาชีพของตนได้

ทีมวิจัยเห็นว่าเมื่อโครงการวิจัยได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษในจังหวัดเชียงใหม่ จะมีการพัฒนาการจัดการการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ผักปลอดสารพิษมีตราสินค้าของตนเอง ที่เป็นที่ยอมรับจากผู้บริโภคโดยทั่วไป อีกทั้งเกษตรกรยังจะได้รับรายได้เสริมที่เพิ่มขึ้นจากการแปรรูปผักปลอดสารพิษที่เหลือจากการจำหน่าย นอกจากนี้การวิจัยยังได้นำเอานักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยตามสาขาเกี่ยวข้องอันได้แก่ นักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ นักศึกษาโปรแกรมการตลาด การจัดการ และเศรษฐศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาเหล่านี้ได้มีประสบการณ์ตรงในการนำเอาความรู้ด้านวิชาการของตนเองบูรณาการร่วมกันกับเกษตรกรในชุมชน สุดท้ายทีมวิจัยเห็นว่า หากนักศึกษาเหล่านี้ได้เห็นผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพของการดำเนินงานทั้งหมด อาจจะเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาหันมาประกอบอาชีพการผลิตผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้กับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาและยังไม่สามารถหางานทำได้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระบบการผลิต “ผักปลอดสารพิษ” จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2.2 เพื่อพัฒนาระบบการบริหารการผลิต “ผักปลอดสารพิษ” ของจังหวัดเชียงใหม่ ให้ได้รับมาตรฐานระดับสากล
- 1.2.3 เพื่อสร้างและพัฒนาระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ให้เกิดความพอเพียง และยั่งยืน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนา จัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ และสินค้าแปรรูปผักปลอดสารพิษจังหวัดเชียงใหม่ ยกระดับสู่มาตรฐานสากล

การศึกษาค้นคว้านี้จะทำการศึกษาถึงศักยภาพพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อที่จะได้นำไปหาแนวทางร่วมกันในการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษให้มีประสิทธิภาพ อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน การศึกษาจะอาศัยวิธีการแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

(PAR) เพื่อให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง การศึกษาจะใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 2 ปี (แบ่งเป็น 2 ระยะ) กล่าวคือ ระยะแรกจะให้เวลาทั้งสิ้น 12 เดือน ในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการการผลิต และการแปรรูปผลผลิต ยกற்பให้ได้มาตรฐานระดับประเทศ ส่วนระยะที่สอง เป็นการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาสินค้าสู่ระดับสากล (12 เดือน)

1.4 วิธีการศึกษา

1.4.1 ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage random sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดเกษตรกรตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่างๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเลือกเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling)

โดยแยกกลุ่มออกได้ 2 ประเภท ตามระบบการจัดการการผลิต คือ

- (1) เกษตรกรรายเดี่ยวที่ทำการผลิตผักปลอดสารพิษ
- (2) กลุ่มเกษตรกรที่ทำการผลิตผักปลอดสารพิษ

1.4.2. ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้แก่การสืบค้นข้อมูลของเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ โดยการจดบันทึก ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน (participatory research)

(2) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นด้านการจัดการการผลิต อันได้แก่ ข้อมูลการผลิต กระบวนการผลิต การวางแผนการผลิต เทคโนโลยีการผลิต มาตรฐานสินค้า แหล่งเงินทุน ปริมาณซื้อสินค้า และการตลาด ข้อมูลปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม เช่น สินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือสินค้าที่เหลือจากการจำหน่าย และความต้องการของกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งจะได้จากแหล่งต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) เป็นต้น โดยการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาแบบการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ดังนั้น จึงมีส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ถือว่าเป็นผู้ร่วมวิจัยในท้องถิ่นด้วยได้แก่

(2.1) กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นโครงสร้างใหม่ที่มีนักวิชาการเคหกิจการเกษตร ทำงานร่วมกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งมีเกษตรกรเป็นประธานศูนย์

(2.2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ มีกิจกรรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนนาร่องเกือบทุกจังหวัด ทำงานร่วมกับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(2.3) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีโครงการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานสินค้า

(2.4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพ ในชุมชน

อย. สนับสนุนกระบวนการ การผลิตที่ดี GHP/GMP การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร สมุนไพร และเครื่องสำอาง

(3) ชนิดของเครื่องมือ

(3.1) ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต (Interview schedule)

เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Close ended questions) และคำตอบแบบให้เติมคำตอบ (open ended questions) โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และสังเกต เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน

(3.1.1) ข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

(3.1.2) ข้อมูลสภาพทั่วไปด้านการจัดการการผลิต อันได้แก่ ข้อมูลการผลิต กระบวนการผลิต การวางแผนการผลิต เทคโนโลยีการผลิต มาตรฐานสินค้า แหล่งเงินทุน ปริมาณซื้อสินค้า และการตลาด

(3.1.3) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกษตรกรเผชิญอยู่ การแก้ไขปัญหา ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา รวมถึงสิ่งที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือ

นอกเหนือจากการสัมภาษณ์และสังเกตแล้ว การที่จะได้ข้อมูลให้ครบถ้วน จำเป็นต้องเก็บข้อมูลโดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้

- (1) การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลง
- (2) การจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อติดตามผลงานและประเมินผล และร่วมกันแก้ไข

ปัญหา

- (3) การสังเกตเป็นการสังเกตการทำงานในกระบวนการผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ
- (4) การศึกษาดูงาน เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ
- (5) การวางแผน การพัฒนาระบบการจัดการ
- (6) การอบรม โดยให้ความรู้แก่เกษตรกร ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการการผลิตที่ดี กระบวนการผลิต การวางแผนการผลิต การควบคุมคุณภาพสินค้า การบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง การตลาด และการแปรรูปสินค้าเกษตร เป็นต้น

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ด้านองค์ความรู้

- (1) บริษัทและศักยภาพชุมชนในการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ กระบวนการผลิตการวางแผนการผลิต การใช้เทคโนโลยีการผลิต การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการแปรรูปผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่
- (2) สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการการผลิตผักปลอดสารพิษ กระบวนการผลิตการวางแผนการผลิต การใช้เทคโนโลยีการผลิต การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการแปรรูปผักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่
- (3) กระบวนการพัฒนาการจัดการการผลิตที่ดี เหมาะสมกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่
- (4) ผู้ช่วยนักวิจัย (นักศึกษา) ได้เรียนรู้ร่วมกับเกษตรกร ในการใช้ความรู้ทางวิชาการของตนเอง นำมาปฏิบัติจริงกับเกษตรกร

1.5.2 ด้านการพัฒนา

(1) เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ ได้รับการพัฒนาการจัดการการผลิต ผักปลอดสารพิษที่ดี มีกระบวนการผลิตการวางแผนการผลิต การใช้เทคโนโลยีการผลิต การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และการแปรรูปผักปลอดสารพิษ ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

(2) เกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ มีการผลิตผักปลอดสารพิษที่มีคุณภาพ มีการแปรรูปผักปลอดสารพิษที่ได้มาตรฐาน มีตราสินค้าของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่

(3) เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

(4) เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

1.5.3 หน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

(1) เจ้าหน้าที่กลุ่มงานพัฒนา กรมส่งเสริมการเกษตร สามารถนำผลการวิจัย และรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนากับการผลิตสินค้าเกษตรอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

(2) พัฒนาการชุมชนระดับอำเภอ สามารถนำผลการวิจัยและแนวทางการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ไปใช้ส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มอาชีพ ในชุมชนได้

(3) นำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาการจัดการผลิตที่ดี การแปรรูปที่เหมาะสม มีมาตรฐาน จากที่ได้จากการวิจัย สู่อการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาและนำไปสร้างองค์ความรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

(4) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ นำผลงานวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอน ให้แก่นักศึกษา

(5) นักศึกษาได้ประสบการณ์ตรงจากการวิจัย

นักศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ โปรแกรมบริหารธุรกิจ โปรแกรมการตลาด โปรแกรมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ได้รับประสบการณ์ตรงจากการวิจัย

1.6 นิยามศัพท์

เกษตรปลอดสารพิษ หมายถึง

1. เกษตรปลอดสารพิษ หมายถึง ระบบการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ไม่ใช้ฮอร์โมนที่ได้จากการสังเคราะห์ แต่ให้ใช้ปุ๋ยเคมีได้ไม่เกิน 20 กิโลกรัมต่อไร่
2. เกษตรปลอดสารพิษ โดยยังมีการใช้ปุ๋ยเคมีอยู่บ้างผสมผสาน กับปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อจัดการธาตุอาหารให้สมดุล และ ยังใช้สารเคมีกำจัดโรคพืช และ ศัตรูพืชอยู่บ้าง เช่นกัน แต่ ในปริมาณไม่มาก และ ใช้ในช่วงระยะเวลาที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค

สินค้าเกษตรปลอดสารพิษ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่ได้จากการทำการเกษตรปลอดสารพิษ ได้แก่ พืช คือ พืชไร่ และพืชสวน รวมถึงไม้ผล และดอกไม้ นอกจากนี้ยังรวมถึงสัตว์เลี้ยง

ผักปลอดสารพิษ หมายถึง ผักที่มีระบบการผลิตที่มีการใช้สารเคมีเพื่อป้องกันปราบศัตรูพืชรวมทั้งปุ๋ยเคมีเพื่อการเจริญเติบโต ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ยังมีสารพิษตกค้างอยู่ไม่เกินกำหนดมาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 163 พ.ศ. 2535

การบูรณาการ และ ความยั่งยืน

การบูรณาการ หมายถึง การเชื่อมโยงกันระหว่างความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในการทำงาน ส่วนหลักสูตรบูรณาการ มีความหมายถึง เป็นการผสมผสานและการเชื่อมโยงเนื้อหาในหลักสูตรตั้งแต่สองวิชาขึ้นไป นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใหม่ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้สำหรับนำไปใช้ในการเสริมสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ความสมดุลและความยั่งยืน หมายถึง การเน้นการพัฒนาลักษณะองค์รวม ความพอดีพอเหมาะ มีความหลากหลาย และกลมกลืน มีความยั่งยืน ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม